

MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr. 2 – Maj 2018

Lars-Erik Rosberg till minne

Vår styrelseledamot Lars-Erik Rosberg avled hastigt den 6 mars. Han var född i Malmö 1939 och kom att ägna sitt yrkesverksamma liv åt

ekonomifrågor, i bank och som anställd vid Bankinspektionen och Postgirot. Till Åkersberga kom han med sin familj år 1968. Han bodde sedan under några år på 1970-talet med familjen i Liberia och var där aktiv i ett biståndsprojekt.

Lars-Erik var aktiv i vår hembygdsförening i början av 2000-talet. Han var kassör under åren 2003-2006, ett arbete som passade honom perfekt med hans kunskaper och erfarenheter i ekonomiska frågor. Vid sidan om denna syssla var han också ordförande i något som kallades för Strategigruppen. Den tillkom på hans initiativ och hade som uppgift att formulera en vision om föreningens verksamhet i framtiden. Här diskuterades bl.a. hur hembygdsföreningen skulle kunna befästa och utveckla sin samhällsroll, hur det historiska arvet borde värnas och intresse väckas för hembygden, hur föreningen kunde delta i kommunens arbete med kulturfrågor och hur man kunde underlätta för nyinflyttade att finna sig tillrätta i Österåker. Det blev under åren 2004-2006 ett fruktbart arbete med ett flertal möten med bl.a. kommunledning och andra

kommunföreträdare. Lars-Erik var full av framsynta idéer samtidigt som han var en god lyssnare. Lars-Erik lämnade år 2007 det aktiva arbetet i hembygdsföreningen.

Lars-Erik hade många andra järn i elden. Han engagerade sig politiskt, bl.a. som ledamot för Folkpartiet/Liberalerna i kommunfullmäktige. Man kan säga att under den period som Stefan Cronberg höll i klubban så "skötte Lars-Erik kommunens finanser". Han blev med sitt gedigna kunnande i ekonomiska frågor en god övervakare och rådgivare i allt som rörde ekonomin. Lars-Erik var också ledamot i kyrkofullmäktige och också en tid ordförande i kyrkorådet. Dessutom var han engagerad som god man.

För drygt ett år sedan kom Lars-Erik tillbaka som aktiv i hembygdsföreningen. Det var vi mycket glada för. Han valdes in som styrelseledamot vid höstmötet 2017. Lars-Erik hade alltid kloka synpunkter på vad vi borde ägna oss åt och vad vi borde avstå ifrån. Han människointresse och strävan att ta hand om nyinflyttade lyftes också fram genom hans initiativ till förmån för det s.k. VIDA-projektet, vars uppgift är just att introducera nyinflyttade i kommunen. Vi i den övriga styrelsen såg fram mot ett fint samarbete med Lars-Erik men den här sejouren blev dessvärre alldeles för kort. Vi tackar Lars-Erik för hans goda insatser och alla trevliga minnen.

Jörgen Thulstrup

”Odenplan” i Österåker

Varför kallas den nya rondellen i Åkerstorp för ”Odenplan” av den äldre befolkningen (50+)?

Det finns säkert många historier hur namnet kom till. Jag tänker berätta den ”sanna” historien. År 1950 när jag var 6 år sade min far att vi skulle gå ner till ”Odenplan” för att möta några bekanta från Norrtälje. Vi gick ner för ”drakbacken” över landsvägsbron och kom fram till ”Odenplan”. Planen såg ut som en stor triangel där bilarna (dom som kom) kunde köra som de ville, tyckte jag. Det var två körfält åt alla håll och en stor plan i mitten. Vi ställde oss mitt på plan, för att ta emot pappas bekanta från Norrtälje, som kom med bil i riktning från Österåkers kyrka. När vi stod där och väntade, frågade jag min far, varför det hette ”Odenplan”, eftersom det fanns en plats i Stockholm som också heter Odenplan. Min far såg då ner på mig med den där blicken han hade när han skulle berätta en historia.

Då började min far berätta, att det var en åkare, som ofta körde lastbil in till Stockholm med varor från Åkersberga. Han tog alltid vägen förbi Odenplan i Stockholm, där trafiken hade två körfält runt planen. Han sa alltid, att runt Odenplan, kör man som man ”vill”. När han kom tillbaks mot Åkersberga och körde över landsvägsbron som passerar kanalen, den enda körvägen till Åkersberga på den tiden, och skulle vidare mot Åkersberga måste han svänga höger vid plan, och höll på att krocka med en annan lastbil som kom från kyrkan, som också skulle till Åkersberga. Han tyckte då att planen liknade Odenplan i Stockholm, med en stor plats i mitten och att man körde som man ”ville”. När han kom ned på ”fiket”, berättade han för de andra åkarna, att han höll på att krocka vid ”Odenplan”. Efter den fikapausen, började alla åkare kalla platsen vid landsvägsbron för Odenplan. Det namnet lever fortfarande kvar för oss 50-plussare.

”Odenplan” med huset Trevebo i fonden 1971.

Foto: Dag Unevik

Nu till den nya ”Odenplan” i Åkerstorp.

Vi har fått en ny modern rondell i Åkerstorp. Vad skall den heta? Om jag får bestämma: *Odenplan*. Men det finns säkert andra som tycker annat. Men vad har de lagt som dekoration på tårtan? Jag tycker rondellen ser ut som en tårta, med någon dekoration på toppen. Lugn bara. Det är faktisk kvarnkultur från Gillmyra kvarn. Min kunskap om Gillmyra är inget att skryta med, men jag har tagit hjälp av andra - Anders och Ambjörn. Med hjälp av dessa två, skall jag lösa ”mysteriet” Gillmyra kvarn. Kvarnen tros ha byggts på mitten av 1700-talet och var en vattenhjuldriven kvarn. Man tror att sista gången den malde spannmål var runt 1930.

Men hur och varifrån kom vattnet. Jo, uppe vid utloppet från sjön vid Domarudden byggdes det en damm så man kunde reglera vattennivån i sjön (finns fortfarande kvar). Man ville ha så mycket vatten som möjligt i sjön, när man började mala. Efter dammen byggde man en lång vattenränna (ca 100 m) till kvarnens ”tak”. Man ville ha så högt fall som möjligt, för att vattnet skulle träffa vattenhjulets ”skovlar” på översta delen på vattenhjulet. När ”skovlarna” blev fulla med vatten, kom tyngden av vattnet i dessa pressa hjulet nedåt, så att hjulet rörde sig neråt. Ju mer vatten man släppte på, desto fortare rörde sig hjulet och kvarnen var igång. Men vad har detta med ”Odenplan” att göra?

Foto: Hans Rockberg

Dekorationen på toppen, består av kugghjul från denna kvarn. Men hur hamnade dessa på "Odenplan"? Historien sägs börja så, att kommunen fick de gamla kugghjulen och blev förtjust i dessa och ville göra något med dem. De gav konstnären Bengt Amundin tanken att dessa skulle passa bra som utsmyckning vid Röllingby gymnasium. Där hamnade de under många år under namnet "Gångna tiders arbete och odling". Men så skulle gymnasiet rivas och hjulen plockades ner. När nu "Odenplan" byggdes om som en rund tårta, tyckte någon att hjulen skulle placeras där. Om dessa varit med från början när kvarnen byggdes vet jag ej. Kanske någon vet det?

Björn Pålhammar

Stenhagens handel

Vi har plockat ned takteget på en sida. Vi funderar lite på hur vi skall göra med underlaget för det nya en-kupiga takteget. Under tiden har vi börjat med att återställa grundstenarna till deras ursprungliga läge och rensa grunden från gammalt virke. Vi har också hittat den gamla golvluckan efter en hel del detektivarbete. Vi har också hittat en kakelugnsmakare för att titta på om vi kan renovera denna. Han upplyste om att denna troligtvis var med från början. Tänk om han kunde renovera denna till sitt ursprungliga skick.

Björn Pålhammar (talesman för gruppen)
Vill du vara med, ring: 0733372636.

Vårprogrammet

Kompletteringar i Hembygdsföreningens vårprogram:

Torpvandring lördagen den 2 juni
Samling vid Norrbacka klockan 13.30
(ny tid)

Vägbeskrivning: Åk väg 276 norrut mot Åsättra. I nordöstra utkanten av byn, ta av åt vänster på väg skyltad Lövsättra. Åk ca 500 meter till vägskalet. Vandringen kostar 20 kronor, tag gärna med en kaffekorg.

Kulturvandring i samarbete med
Naturskyddsföreningen söndag 17 juni

Samling Ringvägen/Torsvägen i Täljö
klockan 10.15 (obs tiden ändrad)

Åke Strid och Hans Rockberg guidar vid Träskmossen. Vandringen kostar 20 kronor, tag gärna med en kaffekorg.
OBS: Stövlar är lämplig fotbeklädning!

Sveriges

Hembygdsförbund

Vår riksförening, Sveriges Hembygdsförbund, har fått ny hemsida. Gå gärna dit och botanisera, www.hembygd.se

Valborgsfirande i Ekbacken

Vintern ra..... Så startar och avslutas sjungandet på Valborgsmässoafton i Ekbacken. Det är som traditionen bjuder – Åkersberga kammarkör sjunger in våren med dessa så välkända toner. Men det är bara en del av programmet.

Dagens arbete började redan kl. 07.00 med att bygga och släpa fram material för att åstadkomma en stor, vacker och säker Valborgsbrasa. Förarbetet startade redan i

januari månad med förberedelser som t.ex. kontakter med olika föreningar, kommun och polis. Det handlar alltså om ett antal medlemmar som frivilligt jobbar för att få ett bra resultat. Vi i hembygdsföreningen arbetar aktivt för att i samarbete med olika föreningar erbjuda ett program som vi kan vara stolta över.

Det är vad vi ser på bilden som man kommer att minnas, den vackra brasan som förkunnar att nu är det vår. I och utanför Vita huset pågår traditionsenlig verksamhet, chokladhjulet som snurrar, tombolan som rasslar runt. Kaffedoften som blandas med ångorna från den varma korven. Det jobbas så svetten lackar under tiden som sugna besökare tålmodigt väntar. Det är folkparkskänsla så det förslår. Ett stort tack till alla som var med och jobbade.

Vem Vet Mest om Österåker

Ja, då var det final i Vem Vet Mest om Österåker, 16 maj 2018.

I dagens final deltog 3 skollag: Bergsättra, Åkerstorp, Fredsborg.

Som vanligt blev det fullsatt i Kommunfullmäktigesalen. Den här gången var det noggrann kontroll, att alla hade biljetter, så att vi inte blev för många i lokalen. Efter halva tävlingen tog Bergsättraskolan en knapp, men säker ledning. Det var en hel del knepiga frågor, men de tre deltagarna från Bergsättraskolan var väldigt duktiga och utökade ledningen. När man hade svarat helt rätt på näst sista frågan, var segern ”klar” och man kunde andas ut. 24 poäng av 27 möjliga måste vara ett bra bevis på goda kunskaper om Österåkers historia. Stort GRATTIS till de tre duktiga eleverna från Bergsättraskolan, samt Stort GRATTIS till alla som deltagit i

denna kunskapsfrågelek, lärare, föräldrar, samt alla elever. Speciellt tack till Irma och Lars som genomfört ännu en spännande tävling som resulterande i

Vi Vet Mest om Österåker.

Mattias Lindow, Staffan Erlandsson, Sven Hugosson och eleverna Madeleine, Linnéa och Jacob från Bergsättraskolan.

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING

Centralvägen 55 184 32 ÅKERSBERGA

Telefon (svarare): 08-540 67980

Plusgirokonto 9814-5

Bankgiro 5632-8511

mail@milstolpen.org

Hemsida: www.milstolpen.org

facebook.com/osterakershembygdsforening/

Lösningar till Krypto nr 9:

TORP MOBERG
HACKSTA ROTE
MALVAVÄGEN (där torpet tidigare stod)
19NITTIOÅTTA (när torpet flyttades)
EKBACKEN
GAMLA DANSBANAN
CAFÉ & KONST (huserar i torpet)
TAKET ÄR LAGAT (på torpet)

Vinnare (av 66 insända svar):

1. Stellan Bennich, Åkersberga
2. Eva Hedén Barkdal, Spånga
3. Harald Hovberger, Åkersberga

Vinnarna får ”150 års näringsutveckling i Österåker”